

Nikolaus Monzel, *Was ist Christliche Gesellschaftslehre?*
München 1956 8° ss. 22,2 nlb.

Wykłady z zakresu chrześcijańskiej nauki społecznej w Monachium zaczął N. Monzel od problemu „uteologicznienia“ tej nauki. Chodzi tu po prostu o to, czy chrześcijańska nauka społeczna może być nauką teologiczną lub przynajmniej, czy może brać pewne zasady z teologii.

Autor daje odpowiedź pozytywną. Objawienie — jego zdaniem — nie tylko wzmacnia pewność poznania niektórych zagadnień życia społecznego, ale i daje pewne nowe treści poznawcze zwłaszcza co do poznania natury ludzkiej.

Najpierw Autor stwierdza, że już do problematyki ściśle teologicznej prowadzi sama konieczność autorytatywnego interpretowania etyki społecznej, opierającej się na prawie naturalnym, z płaszczyzny objawienia (s. 10). Objawienie bowiem wzmacnia (zwłaszcza przez pewne dane o naturze czystej, podniesionej i upadłej) nasze poznanie natury ludzkiej w ogóle, poznanie partykularne i jednostronne tak z samego faktu stworzonej ograniczoności człowieka jak i następstw grzechu pierworodnego.

Następnie nadprzyrodzone objawienie chrześcijańskie daje też nowe treści poznawcze, które wykraczają poza opartą na filozofii lub prawie naturalnym etykę społeczną i są istotnymi elementami chrześcijańskiej nauki społecznej. Autor wskazał tu m.in., że tylko na podstawie Objawienia można: 1. poznać odrębność społeczności religijnej i państwowej, 2. ująć fakt, iż Kościół jako Mistyczne Ciało Jezusa jest uniwersalną zasadą życia ludzkiej społeczności, 3. uzasadnić akcje charytatywne i opiekuńcze, 4. a zwłaszcza uzasadnić miłość społeczną (np. miłość nieprzyjaciół). Zdaniem Autora ograniczanie teologii tylko do prawa interpretowania etyki społecznej byłoby po prostu jakimś semiracjonalizmem i seminaturalizmem. Tymczasem chrześcijańska nauka społeczna musi być odbiciem „Wcielonej, Osobowej Mądrości Boga“ (s. 18). Jak zaś Słowo Odwieczne przyjęło naturę ludzką, tak i nauka teologiczna powinna przyjmować naukę traktującą o rzeczach doczesnych. Nie znaczy to bynajmniej, że chrześcijańska nauka społeczna ma się posłu-

giwać tylko jakąś dedukcją z objawienia. Ma ona bowiem dużo również miejsca na indukcję, polegającą na poznawaniu stale zmieniających się sytuacji życiowych i epok oraz na stosowaniu nowych wyników do ogólnych prawd objawionych.

Autor słusznie stanął ostatecznie na gruncie możliwości odnoszenia prawd objawionych do wszystkich dziedzin życia ludzkiego według jakiejś analogii i wyprowadzania w ten sposób samego chrześcijaństwa z pewnego nawiasu życiowego, w jaki chcą je wtłoczyć myśliciele racjonalistyczni i naturalistyczni. Idea ta zresztą jest prostą konsekwencją uniwersalistycznych założeń chrześcijaństwa. Z tego też względu próba „uteologicznienia“ chrześcijańskiej nauki społecznej jest jedną z konsekwencji uniwersalistycznych założeń chrześcijaństwa. Szkoda tylko, że Monzel pominął znaną pracę G. Thilisa: *Théologie et réalité sociale* (Paris 1952), która przedstawia próbę całego systemu „teologii rzeczywistości społecznej“ z mocniejszym podkreśleniem „dogmatycznej teologii społeczności“

Ks. Cz. Bartnik

Nikolaus Monzel, *Die Überlieferung Phänomenologische und religionssoziologische Untersuchungen über den Traditionalismus der christlichen Lehre*. Bonn 1950 8° ss nbl. 2,196.

Rozwijająca się na Zachodzie fenomenologia (por. S. Breton: *Le problème actuel de la phénoménologie*. *Revue Thomiste* 57 (1957) 115—23) wywiera ogromny wpływ na literaturę teologiczną. Wpływ taki zaznacza się m. in. u profesora apologetyki i chrześcijańskiej nauki społecznej w Monachium Mikołaja Monzela, który jest zresztą uczniem apologety, Arnolda Rademachera (†1939), znanego u nas z tłumaczonej na język polski i wydanej w Poznaniu w 1935 r. pracy: *Religia a życie*, oraz Wilhelma Schwera (†1949), profesora chrześcijańskiej nauki społecznej w Bonn, znanych ze swych prób wiązania teologii ze współczesną myślą filozoficzną. Prof. N. Monzel wydał niedawno (w 1952 r. w Paderborn) dzieło W. Schwera pt. *Stand und Ständeordnung im Weltbild des Mittelalters*, wydane po raz pierwszy (tamże) w 1934 r. Poza tym jest on autorem licznych artykułów oraz obszernej pracy: *Struktursoziologie und Kirchenbegriff* (Bonn 1939). Niniejsza praca o tradycji została przyjęta na wydziale teologii katolickiej w Bonn jako habilitacyjna.